



Brabantse Milieufederatie



staatsbosbeheer



Brabants Landschap



Natuurmonumenten

Tilburg, 2 oktober 2009

Aan: GS van Noord-Brabant, t.a.v. de heer A. Fortgens,  
Postbus 90151  
5200 MC 's-Hertogenbosch

Kenmerk: RO 03.00-362-js

Betreft: inspraak ontwerp-Verordening ruimte Noord-Brabant

Geacht college,

Hiermee reageren de Brabantse Milieufederatie, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten en het Brabants Landschap gezamenlijk op de Ontwerp-verordening Ruimte Noord-Brabant.

De provincie Noord-Brabant is een van de eerste provincies, die een verordening maakt. Wij zijn van mening dat de Provincie hiermee een deugdelijk instrument heeft om de provinciale belangen te behartigen. Wij hebben inmiddels gemerkt dat de Provincie die belangen ook serieus inbrengt bij gemeenten.

Uitgaande van de door Provinciale Staten vastgestelde startnotitie zijn de benoemde beleidsthema's voldoende opgenomen. Dat betekent niet dat de verordening alle onderdelen op het gebied van natuur en landschap en water volledig en voldoende scherp formuleert.

In de discussie ten behoeve van de startnotitie droegen wij aan: behoud en ontwikkeling van de Groene Hoofdstructuur, de RNLE, de AHS landschap dassenleefgebied en de landschapsecologische zones. Dit zijn onderwerpen van het ruimtelijke beleid die in de Interim Structuurvisie staan en "gemeengoed" zijn in de ruimtelijke ordeningspraktijk bij gemeenten. Wij verzoeken u deze onderwerpen alsnog in de verordening fase 2 op te nemen. In bijlage 2 vindt u een analyse van dit verzoek.

Hieronder hebben wij per hoofdstuk een aantal bemerkingen per artikel. In het tweede deel reageren wij op de concrete actualisatie van de EHS-begrenzing (art. 3.1.2.1), hetgeen een, voor ons en de vele natuurminnende inwoners van Brabant, gewichtig besluit vormt.

Overigens verliep de terinzagelegging niet optimaal. De start van de inspraak was gelegen in de vakantie, er waren gemeenten, die de kaarten slechts na aandringen ter beschikking stelden en de reeds moeilijk hanteerbare website [www.brabant.nl](http://www.brabant.nl) liep herhaaldelijk vast.

# **1 Artikelgewijze aanpassingen**

## **Hoofdstuk 2 Stedelijke ontwikkeling**

*Art. 2.1.1 lid c, d juncto art. 2.1.2: Aanwijzing en begrenzing van gebieden voor stedelijke ontwikkeling*  
In de uitwerkingsplannen is opgenomen dat pas op basis van nadere studie en na raadplegen van de betrokken partijen, GS een standpunt innemen over de feitelijke mogelijkheden voor verstedelijking. Dit geldt in ieder geval voor het gebied De Rith gelegen ten zuiden van de A58. In het UWP Breda Tilburg staat ook "Voorafgaand aan die studie worden in het betreffende gebied geen ontwikkelingen toegestaan of maatregelen en besluiten genomen die een mogelijke benutting van het gebied voor wonen en werken dan wel als onderdeel van de RNLE frustreren."

Duidelijk moet bij ieder zoekgebied zijn dat, voordat het gebied de status stedelijke ontwikkeling krijgt, een integrale belangenafweging moet hebben plaatsgevonden, oftewel 'een gewogen besluit' moet hebben plaatsgehad.

Wij verzoeken u toe te voegen dat, eerst na raadplegen van de betrokken partijen en de uitkomsten van onderzoek, een gebied kan worden aangewezen als gebied waar een stedelijke ontwikkeling mogelijk is.

### *Art. 2.1.1 j. Groenfonds*

Wij waarderen het instellen van een Groenfonds als positief. Wij zien dat behalve in art. 2.4 ook graag verankerd in de art. 2.1.3, 2.1.5, 2.1.6, 2.1.7 en 2.1.8 en 2.1.9, ook wat betreft de uitwerkings- of wijzigingsplannen.

### *2.1.4 lid 4 Selectie regio's:*

Wat is de reden voor de bijzondere uitzonderingspositie van deze regio's?

### *Art. 2.1.2 juncto 2.1.4. lid 5.c en 2.1.5 Reservering ruimte voor beek- en kreekherstel in stedelijke ontwikkelingen:*

Als op de beek of kreek tevens een status als ecologische verbinding (EVZ) ligt, is binnen het stedelijk gebied een profiel van 25 meter te beperkt om op een goede manier invulling te geven aan beek- en kreekherstel. Op dergelijke plaatsen zou de zone gemiddeld 50 meter breed moeten zijn. Dit is afgesproken in de provinciale Leidraad Ecologische verbindingzones.

### *Artt. 2.1.4 en 2.1.5 Alternatieven voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen:*

Wij verzoeken u om op te nemen dat ook een onderzoek wordt gedaan naar alternatieven en alternatieve locaties alvorens een stedelijke ontwikkeling mogelijk wordt gemaakt in een zoekgebied of integratie stad-land gebied. Dit dient in de ruimtelijke afweging te worden meegenomen.

### *Art. 2.1.9 Regels voor bestaande bedrijven in landelijke kernen:*

Wij vinden een kavelgrootte van 5000 m<sup>2</sup> al erg groot voor milieucategorie 2 bedrijven en hoger in de kernen in landelijk regio's. Wij achten een verdere vergroting van deze maat in zijn algemeen ongewenst, aangezien dit ruimtelijke consequenties kan hebben i.v.m. de infrastructuur, leefomgeving, landschap, verkeersaantrekkende werking, e.d.

## **Hoofdstuk 3 Buitengebied**

### **§ 3.1 EHS**

#### *Art. 3.1.1. Begripsbepalingen:*

De natte natuurparels zijn ten onrechte niet opgenomen in de verordening. De natte natuurparels zijn een bijzondere categorie EHS, vanwege bijzondere waarden die een planmatige inrichting noodzakelijk maken. Het zou bijvoorbeeld mogelijk moeten zijn om in bijzondere gevallen een onteigeningstitel te verkrijgen in de natte natuurparel, waar dat voor een attentiegebied niet geldt.

In de Interim Structuurvisie staat: "De provincie beschermt het natuurlijk (grond- en oppervlakte)watersysteem door in bestemmingsplannen te letten op waterhuishoudkundige aspecten en in het bijzonder op de bescherming van natte natuurparels. Deze zijn vastgelegd in de GHS-natuur en in de reconstructie- en gebiedsplannen met een attentiezone van 500 meter." (blz. 78)

Gelet op het hierboven in de Interim Structuurvisie verwoorde provinciale belang en gelet op de aanduiding in de Reconstructieplannen en het belang van de natte natuurparels voor de waterafhankelijke natuur, verzoeken wij u in de Verordening Ruimte alsnog vast te leggen:

– dat de gemeenten de natte natuurparels planologisch beschermen via het bestemmingsplan als bijzondere categorie, incl. de bijbehorende juridische regels.

Voor het overige verzoeken wij u voor het begrip ecologische hoofdstructuur aan te sluiten bij het bestaand beleid (ISV en Nota Ruimte). Het gaat dan om een robuust ecologisch netwerk van bestaand bos -en natuurgebied en te realiseren nieuwe natuur (reservaatsgebied, natuurontwikkelingsgebied, robuuste verbindingen en ecologische verbindingzones) en beheersgebied.

*Art. 3.1.2 lid 6 Attentiegebieden* rondom de natte natuurparels zijn onvoldoende groot; deze dienen gemiddeld tenminste 500 meter te zijn in zandgebieden en tenminste 75 meter in de kleigebieden. Hierboven zijn wij al ingegaan op de noodzaak om de natte natuurparels in de verordening op te nemen. Het is onlogisch waarom er attentiezones zijn aangewezen, als de natte natuurparels ontbreken.

*Art. 3.1.3. Planologische bescherming van de EHS:*

lid 1: Wij vinden de beschermingsregels te onbepaald om de veiligstelling van de EHS te garanderen. Wij verzoeken u aan te sluiten bij het bestaande beschermingsbeleid uit in Interim Structuurvisie.

*Art. 3.1.3. lid 2:* "In afwijking van het bepaalde in het eerste lid neemt het bestemmingsplan de geldende niet-natuurbestemming en de met het oog daarop gegeven regels omtrent het gebruik van de grond en van de zich daarop bevindende bouwwerken in acht." Het gaat hier om het overnemen van de niet-natuurbestemming van de EHS als hier reeds een andere functie of bebouwing aanwezig is. Wij vinden dat de EHS bescherming op een dergelijk gebied moet blijven liggen, om een verdere uitbreiding van dit gebruik te voorkomen en daarmee de realisering van de EHS blijvend onmogelijk te maken.

*Art. 3.1.4 Bescherming ecologische verbindingzones:*

Wij constateren dat niet alle ecologische verbindingzones als zoekgebied zijn aangewezen. Wij noemen als voorbeeld delen van het Bels Lijntje in de Baronie, de Aa of Weerijns en de Kleine Beek, de Roversche Leij bij Breehees, de Roodloop ten noordwesten van Hilvarenbeek, Wij verzoeken u een zoekgebied aan te wijzen voor alle in het natuurgebiedsplan en ISV opgenomen ecologische verbindingzones.

Ook vinden wij de beschermingsregels voor de EVZs te onbepaald om de gewenste duidelijkheid te bieden. Wij verzoeken u om deze regels aan te scherpen conform eerder vastgesteld provinciaal beleid.

*3.1.5. Bescherming attentiegebieden:* bij vervanging van bestaande ontwatering dient een beleid in gang te worden gezet dat bijdraagt aan de verbetering van de grondwatersituatie in de natte natuurparels.

*Art. 3.1.8 Herbegrenzing met toepassing van het nee-tenzij principe:*

Het begrip "groot openbaar belang" is sterk verruimd t.o.v. de bestaande wet- en regelgeving en rechtspraak en is daar niet mee in lijn. Wij stellen voor om aan te sluiten bij de bestaande regelgeving en jurisprudentie, op basis waarvan het begrip is ingekaderd. Wij zijn van mening dat sociaal of economische belangen ten onrechte worden opgenomen als groot openbaar belang.

*Art. 3.1.8 Herbegrenzing met nee tenzij principe en 3.1.9 Herbegrenzing met toepassing saldobenadering en 3.1.10 Herbegrenzing bij kleinschalige ingrepen:*

Wat ontbreekt is de planologische borging van de herbegrenzing in het bestemmingsplan. Wij verzoeken u deze op te nemen, met een termijn waarbinnen de juridische veiligstelling moet zijn gerealiseerd. Indien dit niet is gebeurd zal GS een aanwijzing geven.

*3.1.11. Begrenzing attentiegebieden:*

De begrenzing van attentiegebieden is mager te noemen. De uitgangspunten voor de begrenzing, 500 meter vanaf de natte natuurparel op zandgronden, 75 meter op kleigronden, wordt te vaak niet gehanteerd. Het harde uitgangspunt zou ons inziens moeten zijn dat per natte natuurparel deze afstand minimaal gemiddeld opgenomen wordt. Dat is bijvoorbeeld niet het geval bij de gebieden De Bult, Annabosch en de Binnenpolder van Terheijden (bijna structureel minder dan 500 meter) en Calfven, Markiezaat en Steurgat (gedeeltelijk ontbreken van een attentiezone). Tenslotte zijn er op onduidelijke gronden grenzen getrokken tussen percelen in het gebied tussen Weimeren en Strijpen.

#### *Wijzigingen EHS:*

De bestaande mogelijkheid om, met ecologische onderbouwing, kleine wijzigingen aan de EHS aan te brengen is voor de terreinbeherende organisaties en particulieren van wezenlijk belang vanwege de relatie met de Subsidieregeling natuur en landschap. Wij gaan ervan uit dat de mogelijkheid om tweemaal per jaar wijzigingen van kleur (beheertypen) en grens voor te stellen ook na inwerkingtreding van de verordening blijft bestaan.

### **§ 3.3 Ontwikkelingsmogelijkheden Intensieve veehouderij**

§ 3.3 is niet in overeenstemming met de vastgestelde reconstructieplannen, de uitspraak van de Raad van State en de correctieve herziening, met name:

- 3.3.5 lid 6 punt b: punt achter gesloopt.
- 3.3.5 lid 6 punt e: redelijke verhouding hervestiging nieuwvestiging;
- 3.3.5 lid 7: voorwaarde in lid 6e ongemotiveerd buiten werking gesteld;
- 3.3.5 lid 11: is niet in overeenstemming met het reconstructieplan, want daarin zit de voorwaarde van het reeds sprake zijn van een groter bouwblok dan 2,5 ha.
- 3.3.5 lid 12: voorwaarde c is inhoudsloos, omdat dit niets zegt over inhoud en kwaliteit van het advies en de afgewogen belangen en omdat de reconstructiecommissie niet de aangewezen partij is om te adviseren over ruimtelijke plannen.

Art. 3.3.5 Regels voor landbouwontwikkelingsgebieden: de Raad van State heeft in de uitspraken op de beroepen inzake de reconstructieplannen bepaald dat de concrete afweging op bestemmingsplanniveau moet gebeuren. De artikelen 3.3.5. lid 4 en 5 behelzen de planologische doorwerking naar bestemmingsplannen, zonder dat het voorbehoudsprincipe hierin is vertaald. Ook hier dient de integrale omgevingstoets te worden opgenomen als vertaling van het voorbehoudsbeginsel.

3.3.5.6 Laatste zin: wat wordt bedoeld met "verdergaande verduurzaming dan wettelijk is vereist? Wij zouden graag zien dat dit explicieter wordt gemaakt.

Wij verzoeken u verder om de criteria voor duurzame locaties in verwevingsgebieden te regelen, zodat deze worden betrokken bij het bestemmingsplan.

Wij staan positief tegenover de inzet van de integrale omgevingstoets. Wij verzoeken u om de integrale omgevingstoets ook toe te passen op het agrarisch vestigingsbeleid van andere agrarische bedrijven dan de intensieve veehouderij.

### **§ 3.4 Glastuinbouw**

*Artt. 3.4.3. e.v. Regels in een doorgroeigebied en vestigingsgebied, glasboomteeltgebied Zundert, bestaande solitaire glastuinbouwbedrijven:*

De integrale omgevingstoets dient te worden aangevuld met hydrologie. Deze toets dient (inclusief de wateraspecten (inzijging) overal consistent te worden opgenomen, ook in de art. 3.4.5 en 3.4.6.

3.4.6 lid 5. *Ontheffing* voor vergroting van de glasopstand boven 3 ha vinden wij niet te rijmen met glastuinbouwbeleid van de Provincie dat gericht is op het bundelen van glastuinbouwbedrijven in concentratiegebieden. Solitaire bedrijven van een dergelijke omvang hebben een flinke impact op het

landschap.

*Ondersteunend glas* is een aandachtspunt, dat in de verordening buiten beschouwing blijft. Dit heeft echter wel negatieve effecten op natuur en landschap, zeker in gebieden waar veel intensieve teelten plaatsvinden. Als er overal kassen tot 5000 m<sup>2</sup> (in sommige gebieden tot zelfs 1,5 ha.) kunnen worden opgericht, dan ontstaat er ook een glastuinbouwgebied. Wij verzoeken u om een omgevingstoets op te nemen onder welke voorwaarden en op welke locaties gemeenten dit kunnen toestaan. Dit achten wij in het bijzonder van belang bij gebieden die zijn of worden aangewezen voor verruiming Teeltondersteunende voorzieningen. Vanwege de cumulatieve effecten op landschap, hydrologie en leefgebieden van soorten, verzoeken wij u om een integrale omgevingstoets voor het gebied te verrichten, teneinde de landschappelijke kwaliteit, de doorgaande ecologische verbindingen (voorkomen barrièrewerking), en de mogelijkheden voor de leefgebieden voor soorten te waarborgen.

#### **Hoofdstuk 4. Regionaal planningsoverleg**

Onvoldoende duidelijk is wat de status en positie is van het Regionaal planningsoverleg. Wij zouden graag betrokken worden bij deze Rpo's, zodra natuur-, landschaps- en milieubelangen aan de orde komen. Openbaarheid van de vergaderingen is gewenst.

##### *Art. 4.1.5. Monitoringssysteem natuurcompensatie*

Wij verzoeken u om een monitoringssysteem voor natuurcompensatie op te zetten, zoals onder sub g.

## **2. Actualisatie van de EHS-begrenzing**

### **Inleiding**

Deze provinciale aanpak is opgezet om

- 1) een definitieve ruimtelijke vastlegging (begrenzing) van de EHS in Noord-Brabant te bereiken.
- 2) bestaande, ecologisch niet waardevolle 'snippers' uit het EHS regime te halen
- 3) vervolgens de begrensde EHS op te nemen in de Provinciale Verordening Ruimte.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant is van mening dat 2 soorten bos- en natuurgebieden geen onderdeel uit maken van een robuuste ecologische structuur:

- gebieden die intensief gebruikt worden voor recreatie, wonen of bedrijvigheid.
- kleine bestaande bosgebieden (snippers)

De ontwerp Verordening ruimte fase 1, betreft een omzetting van bestaand provinciaal beleid dat niet gewijzigd wordt. Gesteld wordt dat de regeling in de Verordening het bestaande EHS-beleid formaliseert. Uit de notitie Onderbouwing actualisatie begrenzing EHS blijkt dat wordt voorgesteld om de EHS met maar liefst 3500 ha te verkleinen. Op basis van nieuwe criteria worden ca. 1500 kleine natuurgebieden uit de EHS gehaald. Hierdoor is duidelijk sprake van nieuw beleid. De gehanteerde criteria (> 2 ha, rode lijstsoorten) wijken af van het bestaande provinciale beleid om alle bestaande natuurgebieden onderdeel van de EHS te laten zijn<sup>1</sup>.

**Wij verzoeken daarom om vast te houden aan het bestaande beleid en alle grote en kleine natuurgebieden onderdeel van de EHS te laten zijn.**

---

<sup>1</sup> In Noord-Brabant is de EHS gedefinieerd als het geheel van bestaande bos- en natuurgebieden, nieuwe, nog in te richten natuurgebieden (landbouwgronden), concreet begrensde beheersgebieden en ecologische verbindingzones. Het gaat hierbij om zowel grote(re) aaneengesloten gebieden als kleinere gebiedjes. Bestaande natuurgebieden zijn in de EHS opgenomen vanuit hun belang voor het behoud van biodiversiteit (als brongebieden van populaties, of stapstenen/verbindend elementen tussen omliggende natuurgebieden). Belangrijk daarbij is om te constateren dat het daarbij niet alleen gaat om hoogwaardige natuur (heide, hoogveen, climax-bostypen), maar ook om zogenaamde half-natuurlijke natuur, dat wil zeggen natuur die gekoppeld is aan het huidige gebruik (bv halfnatuurlijk grasland of multifunctioneel bos). Immers, deze zijn ook uitermate belangrijk in het kader van het behoud van de Brabantse biodiversiteit en tevens van het landschap (Provincie NBr, 2007).

Ecologisch waardevolle gebieden die nu buiten de EHS vallen, zouden in die benadering erin opgenomen moeten worden. Wij leggen u dit als suggestie voor en dragen graag vanuit natuur waardevolle gebieden aan<sup>2</sup>.

### **Beleidsmatige ontwikkelingen met betrekking tot de EHS.**

De Ecologische Hoofdstructuur komt als beleidsinstrument steeds vaker in de knel. Ook deze exercitie om voor een deel van de natuur de bescherming op te heffen bevestigt het gevoel dat de ambitie op natuurgebied daalt. Derhalve de volgende opmerkingen:

- EHS-Beheersgebied is niet opgenomen in de kaart bij de verordening Ruimte van de Provincie. Aangezien dit in grootte een gebied betreft van in totaal 9000 hectares, waarbinnen zich belangrijke natuurwaarden van het agrarische cultuurlandschap bevinden, verzoeken wij die, in aansluiting op het landelijk beleid, alsnog op te nemen.
- EHS vervallen bij intensieve rode functies. Wij verzoeken u om een retrospectieve toets te verrichten naar de 2800 ha. aan intensieve rode functies die als EHS komen te vervallen. Wij denken dat een aantal rode ontwikkelingen niet op basis van vooraf aangevraagde vergunningen zijn gerealiseerd. Het is aan de Provincie om dat te achterhalen. Voor die rode functies die illegaal zijn ontstaan verzoeken wij om de gemeenten waar dit speelt natuurcompensatie planologisch en feitelijk te laten regelen en deze als EHS aan te duiden.
- In het kader van de AMvB Ruimte is voorgesteld om de omheinde gedeelten van militaire terreinen groter dan 5 ha buiten de EHS te laten vervallen. Voor Brabant betekent dat nog eens een kwantitatieve en kwalitatieve aanslag op de EHS. Ook hiervoor dient natuurcompensatie te worden geregeld.

Aangezien deze EHS-begrenzingsen als beleidswijzigingen kunnen worden gezien plaatsen wij vraagtekens bij de spoed om dit in fase 1 te doen en adviseren wij hierover nogmaals goed van gedachten te wisselen vooraleer de vaststelling plaats heeft.

Kleine natuurgebieden zijn van grote waarde voor de biodiversiteit, het groen/blauwe netwerk en hebben een belangrijke verbindende functie. Niet voor niets spant de provincie Noord-Brabant zich sterk in voor het landschap en de groen/blauwe dooradering van het landelijk gebied (o.a. Stika-regeling). Naast de negatieve signaalwerking van deze exercitie baart de herbegrenzing ons in het bijzonder zorgen omdat op dit moment niet duidelijk is op welke wijze de betreffende gebieden in de toekomst beschermd zullen worden. In 2007 heeft de Provinciale Commissie Ecologie GS nadrukkelijk geadviseerd om bestaande natuurgebieden in de EHS te laten en indien gewenst voor een meer ontwikkelingsgerichte benadering de herbegrenzing of de saldobenadering uit de landelijk vastgestelde notitie 'Spelregels EHS' toe te passen. Deze reeds in de ontwerpverordening opgenomen spelregels bieden veel flexibiliteit en een veel betere bescherming voor de gebieden, dan dit geheel vrijblijvend over te laten aan gemeenten.

### **Argumenten voor opname snippers in de EHS**

Wij zijn van mening dat veel aangedragen 'te schrappen snippers en intensieve functies' als EHS behouden moeten blijven. Vanwege aanwezige natuurwaarden, maar ook omdat deze gebieden waarden hebben voor het landschap of betekenis als stapsteen in het ecologische netwerk.<sup>3</sup>

De criteria waarop de provincie de EHS-waardigheid nu heeft onderzocht, zijn niet volledig. Vanuit ecologische redenen dient bij de beoordeling van de EHS-waardigheid ook de aanwezigheid van andere kwetsbare natuurwaarden meegenomen te worden, zoals:

---

<sup>2</sup>Er zijn gebiedjes die vanwege de aanwezigheid van bijzondere Europees beschermde en Rode lijst soorten alsnog aangewezen zouden moeten worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor een nieuw gerealiseerd leefgebied, compensatiegebieden in Deurne, die speciaal voor de Knoflookpad zijn ingericht en voor de bosgebiedjes bij Heieind die als zomer- en winterleefgebieden dienen. Hetzelfde geldt voor de toegevoegde gebieden voor de Knoflookpad tussen Hondsvan en Grote Heide in Cranendonk. Dit project is door de Provincie zelf gesubsidieerd.

<sup>3</sup>Door deze stapstenen te schrappen wordt de fijnmazige structuur van het ecologisch netwerk vernield. Dit is strijdig met de inspanningen van de Provincie om de achteruitgang in biodiversiteit een halt toe te roepen. Juist de soorten van het kleinschalige agrarische cultuurlandschap gaan in aantal achteruit (De toestand van de Brabantse natuur, 2009). Voor deze soorten zijn de EHS-snipperen cruciaal, als leefgebied of als rustpunt bij migratietrek. Deze soorten hebben immers geen baat bij de grotere natuurterreinen, waar ze in de regel te weinig voedsel en te weinig rust (recreatief medegebruik) vinden.

\* ALLE rode lijst soorten en voor zover daar niet onder vallen:

- \* vleermuizen en marterachtigen
- \* reptielen en amfibieën (m.u.v. Groene kikkercomplex, Bruine kikker, Gewone pad)
- \* insecten van bosbiotopen, waaronder vlinders, libellen, steenvliegen, sprinkhanen en kevers
- \* mossen
- \* korstmossen
- \* paddenstoelen/schimmels
- \* Oude boskernen met authentiek inheemse bomen en struiken
- \* Specifieke waardevolle metapopulaties (kleine deelpopulaties die deel uitmaken van een groter netwerk)
- \* Gebiedjes die onderdeel uitmaken van een landschappelijk waardevol of cultuurhistorisch waardevol gebied (bijv. Belvédère, RNLE-landschapsdeel, landschapsecologische zones)

Wij achten het van groot belang dat u onze criteria analyseert en verzoeken u deze over te nemen. Op basis van deze criteria zullen u vanuit de lokale geledingen ook verzoeken voor opname in de EHS worden gedaan.

Naast de natuur-biodiversiteitswaarden bestaan overigens ook andere argumenten om deze gebiedjes als EHS te benoemen:

- het beleid rondom klimaat en CO<sub>2</sub>. Wij vinden het niet logisch dat bosgebieden van welke omvang dan ook in deze tijd hun planologische bescherming verliezen.
- Veel kleine bosgebieden hebben daarnaast ook een cultuurhistorische waarde. Het kan bijv. gaan om eeuwenoud eikenhakhout, om oude boskernen (autochtone soorten) of om streektypische bosjes zoals oude boomweides met populieren. Deze elementen vormen een essentieel onderdeel van de cultuurhistorische waarde van het landschap en bepalen mede de streekidentiteit. Sommige kleine bosgebiedjes zijn restanten van oude bossen en hebben – gedurende de jaren – een echte bosbodem ontwikkeld. Indien de bosbestemming verdwijnt, verdwijnt ook deze bijzondere geomorfologische waarde.
- Neem gebiedjes op waarover afspraken zijn gemaakt in diverse gremia, zoals reconstructie- of landinrichtingsplannen (bijv. Maashorst, het Duits Lijntje).
- Tot slot merken wij op dat het schrappen van de EHS-status van deze kleine bosjes in onze ogen strijdig is met het provinciale beleid "Mooi Brabant". Daarin worden juist inspanningen verricht om de kwaliteit van het Brabantse buitengebied middels groen-blauwe dooradering te verbeteren.

### **Concrete voorbeelden**

Mocht u besluiten om niet alle kleine natuurgebieden in de EHS op te nemen, dan dringen wij er bij u op aan een aantal kleine natuurgebieden alsnog aan de EHS toe te voegen. Bij deze brief treft u een illustratieve lijst met percelen aan welke naar onze mening tenminste behouden dienen te blijven als EHS. Deze lijst is verre van compleet. Wij verwijzen voor argumenten tegen het vervallen als EHS naar de zienswijzen van de terreinbeherende instanties en de lokale natuur- en milieuorganisaties.

### **Het niet aanwijzen als EHS van gerealiseerde natuurcompensatie**

Er zijn verschillende hectares natuurcompensatie gerealiseerd, die nog niet als EHS zijn aangemerkt. Als voorbeeld noemen wij het gebied Leensel in de gemeente Asten, direct ten zuiden van de A67, coördinaten NB 379,7; OL 184,2).

De terreinbeherende instanties en lokale groepen zullen een aanvullende zienswijze sturen over bij hen bekende terreinen.

### **Opname van geschrapte percelen in Stika**

Wanneer besloten wordt bepaalde kleine bosjes toch uit de EHS te verwijderen, dan verzoeken wij u middels de verordening zorg te dragen voor rechtstreekse opname van deze elementen in de Subsidieregeling Groen-Blauw Stimuleringskader. Hiermee is een instrument voor handen om beheer en onderhoud te vergoeden. Aandachtspunt hierbij is een goede aansluiting van de pakketten van het Stimuleringskader op de kleine bosgebieden.

### **Uitspraken Raad van State**

Uitspraken van de Raad van State in beroep tegen reconstructieplannen geven aan dat "*De bescherming van de natuurwaarden van die gebieden (snippers) dient plaats te vinden bij de op te stellen bestemmingsplannen voor die gebieden.*" Naast de nieuwe verdeling van de rollen tussen de overheden bevestigt deze uitspraak de noodzaak om deze natuurgebieden minimaal te verankeren in de gemeentelijke bestemmingsplannen. Wij verzoeken u in voorkomende gevallen de gemeenten hierop te attenderen.

Wij gaan ervan uit u hiermede voldoende geïnformeerd te hebben en verzoeken u onze zienswijze over te nemen.

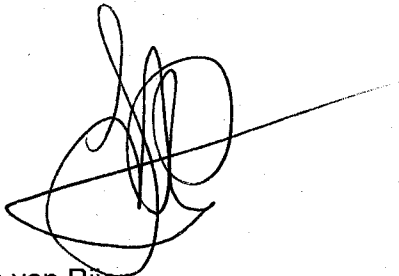
Met vriendelijke groet,

mede namens

Jan Baan, directeur Brabants Landschap

Christ Rijnen, directeur Natuurmonumenten Regiokantoor Zuid

Henkjan Kievit, directeur Staatsbosbeheer

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Jan van Rijen,  
directeur Brabantse Milieufederatie

## **Bijlage 1**

### **Voorbeelden van gebieden, te behouden als EHS:**

In de voorgestelde actualisatie van de EHS wordt een groot aantal kleinere bouselementen uit de EHS verwijderd. In de onderbouwing wordt aangegeven dat deze elementen niet of slechts in beperkte mate bijdragen aan de robuuste ecologische structuur. De gehanteerde methode om tot de gemaakte selectie te komen kent volgens ons belangrijke beperkingen. Zowel door Alterra als door de provincie is gebruik gemaakt van gegevens van slechts enkele soortgroepen. De waarde van de bosgebieden voor bijvoorbeeld paddenstoelen of korstmossen is geheel niet in beeld gebracht. Hiermee is het zeer waarschijnlijk dat met deze actualisatie waarden van provinciaal belang (rode lijst-soorten of zeldzame soorten) ten onrechte buiten de provinciale bescherming komen te vallen. Daarnaast doet deze aanpak naar onze mening geen recht aan de breed gedragen inspanningen voor behoud van landschappelijke kwaliteit.

Wij verwijzen hierbij naar de door ons gehanteerde criteria die u als bijlage 2 hierbij aantreft. Het valt buiten onze mogelijkheden om binnen de beschikbare periode aanvullende gegevens te verzamelen. Hieronder treft u een beperkte lijst met percelen aan welke naar onze mening tenminste behouden dienen te blijven als EHS.

- 1) Oeverzone Meerse plas ten NW van Den Dungen (kilometerhok 152-410). Van belang vanwege voorkomen kamsalamander (pag. 69 van provinciaal soortbeschermingsplan)
- 2) Bosperceel Bergen op Zoom (coördinaten 80,28 - 387,62) ligt op 100 meter van geplande EVZ door het Dal van de Molenbeek. Het gehele perceel tussen dit bosperceel en de EVZ is recent door Brabants Landschap aangekocht en wordt ingericht als stapsteen binnen de EVZ. Het bosperceel komt daarmee aan de EVZ te grenzen.
- 3) Bosperceel grenzend aan Oude Buissche Heide. (Coördinaten 100.87-388.59). Alleen door een smalle weg gescheiden van grote eenheid.
- 4) Bos- en griendpercelen in zoekgebied RV Nieuwe Hollandse Waterlinie. Alle (9) rood aangegeven elementen in de kilometerhokken 125-422, 126-422 en 127-422 liggen binnen het zoekgebied van de RV. Voorgesteld wordt om deze, vergelijkbaar met de aanpak in het zoekgebied van RV de Beerze, te behouden als EHS.
- 5) Oeverzone Afgedamde Maas (coördinaten 134.71-421.99) maakt onderdeel uit van grotere eenheid. De rivieroever wordt vrijwel geheel omgeven door EHS (water). De uiterwaarden aan de noordzijde van de rivier (Provincie Gelderland) zijn eveneens vrijwel geheel EHS.
- 6) twee kleine bosjes bij Wanroij (coördinaten 183.38-406.78) grenzen direct aan een geplande EVZ.
- 7) Het bosje met coördinaten 156.86-412.25 (Haps) bevat een bezette dassenburcht.
- 8) Het bosje met coördinaten 194.15-405.08 (Sambeek) bevat een bezette dassenburcht.
- 9) Bosstrook Hapert (coördinaten 147.69-374.96) is onderdeel (aan drie zijden direct grenzend) grotere eenheid.
- 10) In West Brabant (Zundert) worden kleine gebiedjes geschrapt die liggen in de Ecologische verbindingzone die grofweg de verbinding vormt tussen het Mastbos en De Gooren. Het gaat om kleine landschapselementen die belangrijke schakels vormen in die verbinding. Door ze te schrappen uit de EHS vervalt de bescherming die ze vanuit die status hebben en wordt de kans dat ze verdwijnen groter. Dergelijke schakels in verbindingzones worden bijvoorbeeld ook geschrapt tussen Gilze en Bavel bij de vliegbasis en tussen de Rucphense bossen en Oudenbosch.

11) langs de autosnelweg A73 liggen veel voorgedragen EHS-gebiedjes. Het is ons niet duidelijk of er ook bij de aanleg van de weg verplichte compensatiegebiedjes tussen zitten. Dit moet nog worden onderzocht.

12) De kleine natuurgebieden rondom Spoorдонk. Deze in het Nationaal Landschap het Groene Woud gelegen elementen vormen een belangrijke schakel tussen Kampina en de Mortelen.

13) Een deel van het Toterfout ten westen van Veldhoven. In het gebied huist de zeldzame knoflookpad. De poelen die voor de pad zijn aangelegd blijven beschermd, de bosjes eromheen niet. De te schrappen gebiedjes maken ook deel uit van het ecosysteem van de knoflookpad.

14) Grenzend aan de Mortelen (Midden Brabant) worden ook diverse bosjes geschrapt uit de EHS. De bedoeling van de EHS is om een robuust netwerk van natuurgebieden te realiseren en in alle plannen staat dat er een ecologische verbinding moet komen tussen De Mortelen, De Scheeken en de Nieuwe Heide bij Son. Dit kan de natuur daar versterken. Het schrappen van diverse bosjes levert verzwakking in plaats van versterking van de natuur in de Mortelen en omgeving.

15) In Gassel (Noord-Oost-Brabant) is een gebiedje (nr. 3075), waarin een bewoonde dassenburcht ligt, toch voorgedragen. Dat is zelfs in strijd met de provinciale uitgangspunten. Het bosje vormt tevens een ecologische schakel tussen de Gasselse bossen en het bos aan de noordzijde van de Provinciale weg N321.

16) Over het gebied tussen De Maashorst en Het Duitse Lijntje (EVZ) zijn in de reconstructiecommissie afspraken gemaakt over een natuurverbinding. Er zijn zelfs al diverse stroken grond aangekocht en ingericht tot een EVZ.

17) In het Amfibieëengebied Maaijkant, gelegen in de GHS leefgebied kwetsbare soorten wordt diverse bosjes de EHS-status ontnomen (nr. 708/659, nr. 1604, nr. 1600/1601, nr. 1892). Dit is overantwoord want in dit gebied komen aantoonbaar zwaar beschermde amfibieën voor als vinpootsalamander en poelkikker alsmede Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten als vleermuizen, groene spechten (rode lijst) en uilen, waaronder ransuilen (rode lijst) De bosgebiedjes maken deel uit van dit gebied en het is dan ook zeer aannemelijk dat enkele van die soorten van deze bosjes gebruik maken.

18) De Gebiedjes 1369, 1877 en 1878 zijn niet geïsoleerd gelegen maar liggen pal tegen de (smalle) EHS zone langs het Bels Lijntje en zijn een goede stapsteen, gebiedje 1835 is een stapsteen voor kleine zoogdieren tussen de Tommel en de Manke Goren die langs bestaande zandwegen met bembegroeiing trekken. Gebiedjes 835 en 1835 zijn een aansluitend onderdeel van de EHS zone langs de Hollandse Loop, gebiedjes 712, 713, 714, 715 sluiten aan op de verbindingzone langs de Belgische grens. Gebiedjes 1440 en 1991 zijn essentieel voor een robuust struweelvogelgebied (Tommelsche heide).

19) Er worden ook gebiedjes geschrapt die aansluiten bij de robuuste structuren van de EHS. Als voorbeeld noemen wij hier bosgebiedjes nummer 555 en 556 tegen de Moeren in Zundert, bosje 3346 bij de Schietbaan midden in de Rucphense bossen.

20) De bosgebiedjes op de Brabantse Wal en Wouwse Plantage sluiten aan bij de grote EHS-gebieden en de internationale N2000-gebieden. Deze natuurgebiedjes hebben een functie ten aanzien van de instandhoudingsdoelstellingen.

## **Bijlage 2 Ontbrekende onderdelen in de verordening fase 1, uitgaande van de Interim Structuurvisie**

### ***De GHS landbouw en de RNLE's*** ontbreken in de verordening.

Onder de GHS landbouw vallen de EHS beheersgebieden, de GHS leefgebieden kwetsbare soorten, de GHS weidevogelgebieden, de GHS struweelvogelgebieden en de GHS landbouw natuurontwikkelingsgebieden.

De RNLE's, die bestaat uit de AHS landschap, zijn concreet begrensd door de regionale reconstructiecommissies. Daarnaast ontbreekt de AHS landschap dassenleefgebied.

In de Interimstructuurvisie staat het volgende: "Om de natuur voldoende ruimte te bieden is de groene hoofdstructuur (GHS) ingevoerd. Dat is een samenhangend netwerk van de meest waardevolle natuur- en bosgebieden en andere gebieden - voornamelijk landbouwgebieden - met belangrijke aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden. Voor deze gebieden is een planologische basisbescherming geformuleerd. Rondom grote en belangrijke delen van de GHS zijn bovendien twaalf regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE 'n) geprojecteerd....." (blz. "Zoals vermeld in paragraaf 4.1 handhaven wij de groene hoofdstructuur. De groene hoofdstructuur (GHS) is een samenhangend netwerk van alle Brabantse natuur- en bosgebieden, landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere natuurwaarden en landbouwgebieden die bijzondere potenties hebben voor de ontwikkeling van natuurwaarden. **De provincie wil de (potentiële) natuurwaarden en de hiermee samenhangende landschappelijke waarden in de GHS planologisch beschermen.**

In de GHS-natuur zijn alle bestaande bos- en natuurgebieden ondergebracht met de tussenliggende ecologische verbindingzones, alsmede de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden die zijn begrensd in de door Gedeputeerde Staten vastgestelde *Natuurgebiedsplannen en beheersgebiedsplan* (2006) in het kader van de (ontwikkeling van de) ecologische hoofdstructuur (EHS). De planologische begrenzing van de ecologische hoofdstructuur, zoals bedoeld in de *Nota Ruimte* (2006), heeft op provinciaal schaalniveau plaatsgevonden door aanduiding van de GHS-natuur.

In de GHS-landbouw zijn landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere (potentiële) natuurwaarden ondergebracht. Binnen de GHS-landbouw liggen ook de beheersgebieden die zijn begrensd in het kader van de ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur.

De AHS-landschap omvat de landbouwgebieden met de overige bijzondere (potentiële) natuurwaarden en de daarmee samenhangende landschapswaarden. Ook behoren hiertoe de landbouwgebieden die op zichzelf genomen geen bijzondere (potentiële) natuurwaarden bezitten, maar die vanwege hun ligging ten opzichte van bos- en natuurgebieden en landbouwgronden met bijzondere natuurwaarden binnen een regionale natuur- en landschapseenheid (RNLE) zijn opgenomen.

Naast de begrenzing van de hoofdzonering is de planologische bescherming van deze gebieden van belang voor de ruimtelijke hoofdstructuur van Brabant. De planologische bescherming van de natuur- en landschapswaarden in de GHS en AHS bestaat uit de externe en de interne bescherming. (blz. 50 e.v. ISV)

Gelet op het hierboven in de Interim Structuurvisie verwoorde provinciale belang en gelet op de bekendheid bij gemeenten en het belang van de GHS voor natuurwaarden, is het aan te bevelen in de Verordening Ruimte alsnog vast te leggen:

- dat de gemeenten de GHS landbouw en de AHS landschap planologisch beschermen via het bestemmingsplan;
- dat in de bestemmingsplannen de GHS landbouw (m.u.v. De reeds begrensde beheersgebieden) wordt begrensd en de regels voor de interne en externe bescherming worden opgenomen;
- dat GS zelf de begrenzing van de GHS landbouw (m.u.v. De reeds begrensde beheersgebieden) kan vaststellen binnen een in de verordening te bepalen termijn.

### ***De landschapsecologische zones*** ontbreken in de verordening.

In de Interim Structuurvisie staat: "Binnen de stedelijke regio's liggen belangrijke groene en open gebieden, zoals delen van het Dommeldal en de Brabantse Wal en het groene, relatief open gebied tussen Tilburg en Breda. Dit zijn kwetsbare gebieden die, vooral door hun ligging tussen stedelijke centra en nabij snelwegen, onder druk staan van verstedelijking. De provincie vindt het van groot belang deze 'groene' kwaliteiten van de stedelijke regio's duurzaam te behouden en te versterken, onder andere door het groen in en om de stad verder te ontwikkelen. Binnen de stedelijke regio's zijn landschapsecologische zones (LEZ) onderscheiden. Deze zones vormen belangrijke groene buffers tussen de verstedelijkte gebieden binnen de stedelijke regio. Het zijn tevens belangrijke verbindingen tussen de natuur- en landschapswaarden van de omliggende landelijke regio's. Bij de verdere uitwerking en invulling van de voor de stedelijke regio's vastgestelde uitwerkingsplannen moet uitdrukkelijk aandacht blijven voor de (verdere) ontwikkeling van het groen in en om de stad en de binnen het landschappelijk raamwerk opgenomen landschapsecologische zones." (blz. 21 ISV)

Gelet op het, in de Interim Structuurvisie verwoorde, provinciale belang, gelet op het belang als

groene bufferzone tegen verstedelijking en gelet op het feit dat een aantal gemeenten al bezig is met de uitwerking of de voorbereiding ervan is het aan te bevelen om in de Verordening Ruimte alsnog vast te leggen:

- dat de gemeenten de LEZ 's ontwikkelen, planologisch regelen en beschermen in het bestemmingsplan;
- dat GS zelf de LEZ's ontwikkelen en planologisch regelen en beschermen via een daartoe passend instrument binnen een in de verordening te bepalen termijn.